

Hangzhou – Shanghai 2010

16 september

Daar zit ik dan op de zaterdagochtend. Op Schiphol op weg naar Hangzhou. Kan even geen verbinding krijgen met Yammer, maar ik heb Nicole “van communicatie” beloofd te mailen. Hopelijk lukt het via een omweg.

Voor hen die denken dat ik probeer humor te gebruiken door Jammeren met een Y te schrijven.... Tough luck, het is correct. Echte heavy users spreken het trouwens uit als “Djemmeruh”. Het is een social network alleen bedoeld voor ambtenaren. Wij ambtenaren komen er niet graag voor uit dat we enig gevoel, laat staan sociaal gevoel hebben en we huilen alleen in stilte. Nu bij voorkeur op ons

Figuur 1 Yep, alweer Schiphol

eigen facebook: de Yammer. Maar daar gaan we dan ook helemaal los.

En soms vraagt “communicatie” ons dan iets werk gerelateerds er op te zetten. Zoals nu. En als ik dan toch aan het schrijven ben kan het net zo goed direct een ordentelijk reisverslag worden. Niet zo’n echte, voor de baas, maar een voor KoolTiel.

Binnen de kaders van de PEI opdracht (Programma Energie Internationaal) gaan we twee dagen een symposium houden op de wereldtentoonstelling in Sjanghai. Directe vlucht zit vol, via Beijing is erg duur, via Moskou kost 8 uur extra hangen in vertrekhallen. Dus gaan we, op voorstel van collega Li, via Hangzhou. Nooit geweest, maar ik ben er van overtuigd dat we zondagmiddag de voorbereidende vergadering halen.

De reis hier naar Schiphol was weer niets. Vier betaalkaarten en 6 betaalmogelijkheden later had ik nog geen kaartje voor de reis Tiel Passewaaij – Schiphol. Via de blauwe informatiekноп van een infopaal raak ik in contact, met een vriendelijk zuchtende mevrouw. “Ja, ze weten het” <zucht> “Nee ze kunnen ook niets doen” <zucht> “Meldt het bij de conducteur, dan krijgt u uitstel van betaling.” <zucht>

Dit blijkt niet te kloppen. De conducteur kent het apparaat namelijk ook, en is het na een week zat. Het is weekend, dus kiest hij voor optie B. “Moet u nog verder?” Knikkend naar mijn koffer, die door de zwarte kleur veel groter en zwaarder lijkt dan hij is, zeg ik: “Schiphol.”

De conducteur vind Utrecht duidelijk een mooi station met veel opties om kaartjes te kopen: “*Haal er dan daar maar één*” zegt hij en vermijdt de administratieve lasten van het uitgesteld betalingsbewijs voor zijn klant, zijn werkgever en, ook zeker niet onbelangrijk, voor zichzelf.

Zo bevind ik me na enige tijd in de lounge. Tegenover mij zit een Amerikaan te skypen met zijn vrouw. Het gaat goed met hem, er is niets met hem aan de hand, hij komt alleen niet meer bij haar terug. Zijn fout, hij had zich nooit moeten binden. Voor deze fout is hij *deeply, deeply sorry*. Maar zij heeft ook issues en is, volgens de man, ernstig aan counseling toe. Omdat hij tamelijk hard praat en deze hoek van de lounge in eerbiedige nieuwsgierigheid doodstil valt, kan ik het woordelijk volgen.

Ik heb het er moeilijk mee. De man heeft zijn tekst goed ingestudeerd, maar zijn verhaal heeft geen relatie met wat hij echt vind. Zijn lichaamstaal beweert precies het tegenovergestelde van wat hij zegt. Hij zegt ja, maar schudt tegelijk nee. Hij zegt “*You really need counseling*”, maar iedereen om mij heen ziet dat hij haar in een dwangbuis wil.

Het is zo dramatisch dat het gewoon hilarisch wordt. Ik weet net mijn tranen te onderdrukken. Maar niet die uit medelijden, hij lijkt wel een stand-up comedian! Als de stoomwolken van boosheid van de vrouw via skype zo’n beetje de lounge bereiken, valt het me op dat de Amerikaan me in de gaten aan het houden is. Waarschijnlijk loopt mijn plaatsvervangend schaamrood in de gaten. In plaats van te roepen “*look around, we’re all having fun*”, kies ik voor de laffe oplossing en ga een espresso halen. Een dubbele! Daarna besluit ik het echtelijk slagveld te verlaten en richting de gate te wandelen.

De wandeling naar het vliegtuig gaat tamelijk soepel. Alleen een Chinees jongetje van een jaar of drie reageert op de opmerking van ma “dat hij het vliegtuig in mag” als een jonge hond die achter een bal aanjaagt. Met volle snelheid spurt hij een richting in die hij juist acht: een groot raam met uitzicht. De

Figuur 2 VIP Lounge Hangzou

afzet linten gaan hem daarbij letterlijk en figuurlijk boven het hoofd. De moeder blijft wat radeloos achter met 3 tassen en een andere koter. Ik besluit te proberen hem te vangen. Een hand van die oudere meneer is ook spannend, en zolang we naar mama lopen is het best leuk. Hij lijkt op het punt “opgebracht worden naar mama” al zeer ervaren.

Bij de sluis aangekomen lanceert hij zich opnieuw. Toevallig, en gelukkig, nu wel in de juiste richting.

Ik plof neer op stoel G3. Tien uur vliegen, en nog slaap in te halen.

Gaat goed komen.

Het slapen gaat redelijk en het passeren van de grens is ook geen enkel probleem, om even voor acht uur zijn we in het land. Daarna moeten we naar de trein. De eerste zit vol, dus kunnen we pas om 11.20 weg. De tickets halen we in ons “terugweg hotel”. De weg van het vliegveld naar de stad is één

grote bouwput. De bouwproductie in China is echt ongelooflijk. Van daar door naar de trein. We kopen een plaats in een VIP lounge. Mooie stoelen, gratis thee, je kan er werken en iemand leidt je langs de mensen naar de trein. Prima regeling!

De start van de treinreis gaat met wat hapering. Als blanke wordt je soms gediscrimineerd. Mijn koffer in het rek mag niet, ze zijn bang dat-ie er uit komt. Hij moet naast mijn stoel. Dan begint een man met een rolkoffertje een rel. Zijn koffertje kan er niet langs, dus de blanke moet de koffer wegzetten. Daartoe ben ik onmiddellijk bereid, als er een fatsoenlijke plek is. De ingang van de trein is een aardig voorstel, maar kwalificeert niet, tenzij een bewaak Chinees wordt bijgeleverd. Er volgt heel veel Chinees, maar hoewel ik het graag eet, spreek ik het niet, dus hoeft ik ook niets te doen. Uiteindelijk neemt het Chinees af, eindigt de koffer tussen twee banken en wordt het rustig om me heen. We kunnen naar Sjanghai.

Ook daar is het weer in de rij staan, nu voor een taxi. Illegale chauffeurs proberen ons uit de rij te praten. Mijn doorleefde blik *"Ik versta en spreek geen Chinees, ik eet ze alleen"* doet wonderen, ze druipen snel af.

Na aankomst is het tijd om te douchen en om te kleden. De lange reis, temperatuur van 26-29 graden en de hoge luchtvochtigheid maken dit echt noodzakelijk. Het hotel aan de voet van de televisietoren in Sjanghai-Pudong is uitstekend, dat geldt ook voor de douche. Na een kop koffie bij Starbucks en een korte wandeling door het gebied dat twee jaar terug nog volkomen op de schop lag, is het tijd voor de voorbereidingsvergadering. Ons vakantiehotel van de laatste reis is nu af en kijkt aan de overkant van het water uit over de Bund.

De vergadering loopt wat uit, maar nadat tijdens het diner

Figuur 3 In de rij voor de taxi

4 Hotel en Televisietoren in Pudong

wordt doorgewerkt, lukte het om de laatste puntjes op de i van het strijdplan te zetten. De voornaamste uitdaging wordt om de deelnemers het WorldExpo terrein op te krijgen. Vandaag, een mooie warme herfst dag, waren er 1 miljoen bezoekers. Het ondersteunend bureau heeft proefoefeningen gehouden om met 1 VIP kaart tot 15 bezoekers versneld naar binnen te krijgen. Ik

5 De rijen voor de ingang van de WorldExpo

ben benieuwd. Ook de gelegenheid gehad om met gezant de komende energie ontmoetingen tussen resp. China en Nederland en Rusland en Nederland voor te bespreken. Rusland wordt, door het gebrek aan tempo aan hun kant, doorgeschoven naar februari. Het Chinese bezoek aan Nederland staat voor volgende maand. Door ons tempo kan dat gewoon doorgaan. Voor het slapen gaan kijk ik nog even naar de verlichte gebouwen aan beide kanten van de rivier. Sjanghai blijft adembenemend.

Morgen meer over kaartjes in China, het symposium en mijn overleg over IEA.

17 oktober

Met de bus om acht uur weg van het hotel, een prestatie, want de wekker heeft geweigerd. Twintig minuten voor wassen/aankleden/ontbijt in een zak stoppen blijkt net genoeg.

Een half uur later staan we bij ingang 7 van het Expo terrein. Om 10.25 uur kunnen we beginnen aan ons congres. De rest van de tijd is volstrekt noodzakelijk om met zijn allen in het Nederlandse paviljoen "Happy Street" te komen. Het congres gaat over de zonnestroom en de samenwerking op dit gebied tussen beide landen. Binnen ons [Achtenschap NL](#) werken NI-E&K en NL-EVDI nauw samen. Vanuit E&K gaat het om het om het promoten van renewables, NL-

6 Happy Street: Nederlands paviljoen

EVDI zit hier vooral voor business-development. De samenwerking heeft een perfecte line-up opgeleverd. De top van de Chinese en Nederlandse PV wereld is aanwezig. Chinezen zijn een opmerkelijk volk: ze zeggen meestal ja, maar als het ze niet aanstaat komen ze gewoon niet opdragen. Vandaag speelt dat niet. Vrijwel iedereen komt en doet mee. Dit ondanks de plek: midden

in een wereldtentoonstelling met de hele dag mensen die in een nooit stoppende rij door de ruiten staan te kijken, fotografieren en zwaaien. We krijgen niet alleen meer inzicht in de laatste ontwikkelingen rond het vermarkten van [Solar-PV](#), maar ook in het gevoel van bavianen een kooi. Wij dineren ook in het paviljoen, dat spaart tijd en is ook leuk voor de bezoekers. Daarna zetten we de vergadering tot 23.00 uur voort in de lobby van het hotel. Daarna even de mail weg, net voor het licht bij me uit gaat. Morgen nog iets over de inhoud.

7 Genoeg belangstelling voor de bijeenkomst.

18 oktober

De 2^e dag van het PV symposium in Shanghai is er iets moois gebeurd met het aantal deelnemers. De inschatting was de 2^e dag zo'n 25 personen, maar we halen op ons gemak het dubbele.

Nederland blijkt nog steeds een grote voorsprong te hebben op het gebied van innovatie. We ontwikkelen apparatuur om zonnestroom apparatuur te produceren die tot de absolute wereld top behoort. Dit geldt zowel voor de traditionele cellen en modules als voor de thin film technologie. China is nummer één als het gaat om het organiseren van productievermogen. Als zodanig is er goede aansluiting tussen beide partijen. Zo zijn tussen ECN en een aantal Chinese partners afspraken gemaakt/herbevestigd. Ook TNO

8 Het China gebouw, centrum van de expo

is tevreden. De Industrie is inhoudelijk tevreden, maar wil "meer handel". Daar moeten we een volgende keer dus harder aan trekken. De afspraken met de Chinese overheid lijken zich redelijk te ontwikkelen. Men wil over een aantal onderwerpen verder praten. Hier geldt echter toch: liever één symposium in de hand dan 10 in de lucht. Rond een uur of zes sluiten we af met een borrel met

hapjes. Dat is niet Chinees. Na de groepsfoto zijn ze onmiddellijk weg. Wij nemen onze verantwoordelijkheid en rekenen met de hapjes af.

Daarna is het tijd voor Fun & Recreation. Li en ik maken een lange wandeling over het expo terrein. Nadat zondag het hoogtepunt was met 1,4 miljoen deelnemers, is het nu rustig. Er zijn maar 800.000 bezoekers vandaag. Dit kunnen toch nog zorgen voor behoorlijke wachttijden voor de paviljoens. Wij gebruiken daarom onze VIP kaart, in combinatie met het Chinees van Li en mijn domste blik om ons langs

de rijen naar binnen te forceren in het centrale gebouw van de Expo, het Chinese paviljoen. Alles is hier binnen (en buiten) uit de kast gehaald. Het rode gebouw moet “de Eiffeltoren van Sjanghai” worden. De inhoud, een veelkleurig zicht op alle delen van China zal ook zeker in de toekomst de moeite waard blijven.

Morgen bezoeken we een Solar productie fabriek. Het beloofd weer een lange dag te worden.

19 oktober

Vandaag staat een bezoek aan de Trina Solar fabriek op het programma. Drie en een half uur rijden vanuit Sjanghai, te beginnen met anderhalf uur file.

9 De onvermijdelijke groepsfoto

10 De enorme nieuwbouwproductie

De fabriek is nummer drie ter wereld als het gaat om grootste productie (>1 GW/jaar) en ligt in Changzhou, een stad met 3,5 miljoen inwoners. Het reisgezelschap is wat beperkt, maar we hebben een goed excuus, zeker naar onze gastheren. Een paar deelnemers hebben afgehaakt omdat ze contracten af moeten sluiten met de industrie, waaronder één contract tussen ECN en hetzelfde Trina.

11 Trina: Zonnestroom modules & formule 1

De vaak gehoorde opmerking dat alle productie naar Azië verdwijnt wordt helemaal onderstreept als je over het Trina terrein wordt gereden. En ze zijn nog niet eens op volle sterkte, de volgende verdubbeling staat al in de steigers. Toch lijken we voorlopig complementair: de productie apparatuur komt bij ons vandaan en wordt nog steeds door ontwikkeld. We zullen dus samen kunnen blijven werken. Zeker zolang wij apparatuur blijven uitvinden die leidt tot

goedkopere productie en efficiëntere zonnestroom modules. Onze gastheren weten veel van ons, dat het ministerie van EZ nu EL&I heet is ze al bekend, terwijl de ploeg van Rutte nog nauwelijks van het bordes is voor de fotoshoot met de koningin. Als ik, desgevraagd, vertel dat ik al eens in China ben geweest wordt ik opgeroepen een verhaal er over te schrijven voor mijn landgenoten. Het zou me niet verbazen als de link met KoolTiel allang is gelegd.

De blik die ons op de fabriek wordt gegund is aan de ene kant heel leerzaam. Hoewel het al jaren geleden is dat ik een eerste meerjarenprogramma voor Zonne-energie heb geschreven, ben ik nooit verder gekomen dan de laboratoria van ECN. Een productiebedrijf heb ik nooit gezien. Foto's mogen niet worden genomen, en om dat te onderstrepen loopt er een militair in uniform mee.

12 De taxi rit

De voorlichtster blijkt Engels gestudeerd te hebben, inhoudelijk weet ze weinig. In een slotdiscussie

met experts wordt echter op alle vragen ingegaan, waarbij trots wordt aangegeven dat ze hun producten inmiddels een garantie van 25 jaar geven en, om hun innovatieve karakter te onderstrepen, sponsor zijn van Renault in formule 1.

Aan het eind van ons bezoek wordt duidelijk dat China vol is. We kunnen geen plaats meer krijgen in de trein. Dus pakken Li en ik een (zeer betaalbare) taxi naar Hangzhou, waar we morgen vertrekken richting Nederland. Dit levert nog wat komische scènes op. Op basis van eerdere ervaring ga ik uit van een maximale prijs van € 120. Er staat een taxi voor het hek van Trina. De vrouw zegt voor € 85 wel te willen rijden. “Deal”, zeg ik en loop naar mijn koffer. Voor ik die heb, heeft de buschauffeur haar al weg gestuurd. Verbijsterd wil ik weten waarom. “Te duur, en geen toezegging zelf de tolwegen te betalen”, is het verbijsterende antwoord. Een paar honderd meter verderop zet hij de bus voor een andere taxi. “Chanzou – Hangzhou, € 80 inclusief tol” is een redelijke prijs wordt besloten.

13 Ontbijt

Als we Hangzhou binnenrijden door aan te sluiten op de files verzucht de taxichauffeur uit Chanzou: “Ik ben blij dat ik niet in de grote stad woon”. Verder is hij heel tevreden met deze rit. Het is allemaal een kwestie van perspectief. Maar wel een ander perspectief als je hier een keer bent geweest.

Die avond eten we aan de rand van het grote meer in de stad. Twee Nederlanders staan vriendelijk te mopperen dat ze toch wel lang moeten wachten. Ik heb dat gevoel minder, maar ben dan ook even Starbucks binnengegaan nadat we hadden gereserveerd. De mannen blijken deel van de ploeg die ons morgen naar huis vliegt. Dit soort mensen weet vaak de juiste adressen. Dat blijkt ook nu te kloppen. De werkdag eindigt met een fantastische maaltijd voor de gezamenlijke prijs van € 15, inclusief belasting en bediening.

14 Tai Chi en zwaardzwaaien

20 oktober

We hebben tijd voor een wandeling door het park tegenover ons hotel, voor de servicedienst ons naar het vliegveld brengt. In het park doet men heftig aan de Tai Chi, Zwaardzweepen, Karaoke en Yoga. Kortom, de camera maakt overuren. Verder is het park, met grote bamboeplanten, tamelijk stijl aangelegd. Dit levert prachtige vergezichten op en een work-out waar ik helemaal niet om gevraagd had. Desondanks is het een leuke afsluiting. Nu nog een verslag en de reis zit er op.

Dat weekend kijk ik naar de F1 races in Seoel. Spectaculaire race, zolang je toeschouwer bent. De Renault crasht, maar de reclame van Trina blijft ferm zitten. Ze hadden moeten gaan voor 25 jaar garantie op de auto ipv op de fabrieksnaam.

15 ... en Yoga

